

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 8
2023

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 8

Рівне, 2023

такої взаємодії залежить від тих організаційно-педагогічних умов, в яких вона здійснюється. Це потребує виявлення таких умов та обґрунтування їх доцільності.

Список використаних джерел

1. Замашкіна О. Д. Педагогіка сімейного виховання : навч. посіб. Ізмаїл : РВВ ФДГУ, 2016. 400 с.
2. Листопад О. Педагогічні умови гендерного виховання старших дошкільників в закладах дошкільної освіти. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського*. 2019. № 1 (64). С. 145–151.
3. Мирошніченко А. В. Гендерні аспекти дитячо-батьківських відносин : *Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій* : матер. всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародн. участю 15-17 лютого, 2013 р. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 103–109.
4. Назаренко Л. М. Сутність та особливості моделі родинно-шкільного виховного простору. *Виховна робота в школі*. 2005. №3. С. 2–13.
5. Оржеховська В. М., Кириченко В. І., Ковганич Г. Г. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі : [практико-орієнтований навч. посіб.]. Харків : Видавництво «Точка», 2007. 192 с.
6. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення 09.09.2023).
7. Савченко М. С. Гендерне виховання дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед наук : 13.00.07. Умань, 2013. – 23 с. 71
8. Соціологія : короткий енциклопедичний словник / уклад. В. І. Тарасенко, М. В. Захарченко та ін. ; під заг. ред. В. І. Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
9. Шулігіна Р., Мовчун В. Гендерне виховання дітей дошкільного віку: досвід співробітництва учасників педагогічного процесу. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 35. С. 124–130.

УДК 373.2.015.311:[373.2.031.33:726]

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Волошук Вікторія, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ
Науковий керівник: Джеджер К. В. канд. пед. наук, доцент*

Постановка проблеми. Особистість з розвиненими розумовими здібностями – споконвічна потреба суспільства. Адже від сформованості цих властивостей безпосередньо залежить як її власний розвиток, так і весь суспільний прогрес, досягнення суспільством певного матеріального і духовного рівня.

Чим раніше розпочинається формування розумових здібностей, тим ефективніше відбувається пізнання дитиною дійсності, її адаптація до навколишніх умов та навчання у школі. Зважаючи на те, що дошкільний вік є сенситивним щодо розумового розвитку, ця проблема є актуальною для дошкільної освіти і набуває особливої значущості на її завершальному етапі, коли дитина готується до зміни провідної діяльності (ігрової на навчальну), що надалі у шкільних умовах вимагає застосування значних розумових зусиль.

Мета дослідження полягає у вивченні та теоретичному обґрунтуванні ефективних методів та прийомів формування розумових здібностей старших дошкільників засобами дидактичних ігор з метою вивчення їх властивостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідники феномена розумових здібностей пов'язують його з успішністю виконання інтелектуальної діяльності (О. Антонова, В. Доротюк, Н. Завгородня, К. Крутій, З. Обліцова, В. Рибалка). Так, з погляду В. Доротюк, ці психічні

утворення виявляються у здатностях до виявлення уваги, запам'ятовування інформації та її осмислення, створення уявних образів і водночас – до адаптації особистості до виконання різних видів діяльності [3, с. 9].

У зв'язку з цим учені і педагоги-практики надають розумовим здібностям важливого значення. Так, О. Кульчицька зазначає, що вони є необхідними у різних видах діяльності, а також під час її реалізації у різноманітних, нерідко нових або змінених умовах, що обумовлює їх узагальнений і варіативний характер [4, с. 50]. За словами І. Білої «Будь-яка здібність індивіда включає його пам'ять, яка утримує інформацію, знання і поновлює результати попередньої діяльності людини ... Уява дозволяє бачити індивідуальність факту в світлі загального і, навпаки, творчо індивідуалізувати загальне знання», а мислення є визначальним у розв'язанні задач, побудові діяльності та впливає на своєрідність її реалізації [1, с. 14]. Як стверджує В. Рибалка, розумові здібності є найважливішою властивістю особистості, яка дає їй змогу обирати оптимальну програму своєї діяльності і поведінки [7].

Важливо підкреслити, що розумові здібності, як і всі інші різновиди здібностей, є прижиттєвим утворенням, що піддається формуванню. Зважаючи на сенситивність дошкільного дитинства щодо розумового розвитку, цей процес необхідно реалізувати ще на початкових етапах життя.

Зокрема, як підтверджуються результати досліджень І. Любченко, у цей період помітно вдосконалюються мисленнєві здібності. Як зазначає авторка, уже в старшому дошкільному віці діти використовують для розв'язання життєвих завдань не лише наочно-дійове (оперування реальними предметами) та наочно-образне (оперування образами предметів і явищ) мислення, але й звертаються до словесно-логічного опрацювання інформації, що здійснюють з допомогою логічних мисленнєвих дій та мови і все більше задіюють довільну увагу, пам'ять, репродуктивну і творчу уяву [6].

Цьому сприяє розгортання і ускладнення ігрової діяльності дітей, яка активізує їхні розумові спроможності, спонукає до спілкування. Серед усіх різновидів дитячої гри особливе значення для розумового розвитку мають дидактичні ігри, призначенням яких є розв'язання навчальних завдань. Від інших видів ігор їх відрізняє структура, яка охоплює особливі навчальні завдання, що є водночас дидактичними й ігровими, правила гри, ігрові дії та результат гри. Саме тому дидактична гра є водночас і формою ігрової діяльності, і формою невимушеного навчання.

Пропонуючи певний ігровий задум, що є цікавим для дошкільників, вона вимагає від них застосування розумових зусиль для пошуку відповідей на безліч питань і спонукає цим «до розумової активності, якої вимагають умови і правила гри (краще сприймати об'єкти і явища навколишнього світу, уважніше вслуховуватися, швидше орієнтуватися на потрібну властивість, підбирати і групувати предмети та ін.)» [5, с. 107].

Можливості дидактичної гри щодо розвитку розумових здібностей пояснюються тим, що такий розвиток здійснюється:

- у привабливій для дошкільнят ігровій формі, що викликає інтерес і бажання виконувати ігрові завдання;
- завдяки поєднанню навчальних та ігрових завдань, що приносить їм учасникам задоволення;
- шляхом виконання простих і зрозумілих дій (виконання малюнків, розміщення предметів у певному порядку, пошуку відомих ознак, розгадування загадок, фантазування та ін.) та використання знайомих предметів (фігурок, кубиків, картинок тощо), що забезпечує сприятливу атмосферу діяльності;
- із застосуванням різноманітних завдань (пошуку та розташування предметів, виконання зображень, загадування і відгадування загадок, створення казок і розповідей, фантазування, запам'ятовування і відтворення слів, рухів, звуків тощо, пошуку подібних або вилучення зайвих предметів та ін.), що уможливорює розвиток широкого спектру розумових здібностей та підвищення продуктивності уваги, пам'яті, мислення, уяви, мовлення;
- з використанням варіативних завдань, що спонукає до творчих пошуків їх

розв'язання;

- з поступовим ускладненням завдань і дій, що забезпечує розвивальний ефект.

- Завдяки таким своїм властивостям дидактична гра стає предметом захоплення і засобом задоволення ігрових та пізнавальних потреб дошкільнят. Як слушно зазначають Н. Роман та Н. Русин: «Гра ... ставить дитину в умови пошуку, пробуджує інтерес до перемоги, звідси вони прагнуть бути щасливими, зібраними, кмітливими, винахідливими, чітко виконувати завдання, дотримуючись правил гри. ... дидактичні ігри розвивають у дошкільників інтерес до вирішення розумових завдань: успішний результат розумового зусилля, подолання труднощів приносять їм задоволення. Зацікавлення грою підвищує здібність до довільної уваги, загострює спостережливість, допомагає швидкому і міцному запам'ятовуванню» [8, с. 104].

Висновки. Отже, беручи участь у дидактичних іграх, діти отримують можливість вдосконалити свої розумові здібності, добровільно і з великим бажанням докладаючи розумові зусилля для розв'язання цікавих завдань та розвиваючи здатності до спостереження, збереження уваги, запам'ятовування, виявлення ознак предметів і явищ та продукування суджень, фантазування, висловлювання своїх думок тощо під час виконання привабливих ігрових дій.

Список використаних джерел

1. Біла І. М. Здібності: дефініції та характеристики. *Актуальні проблеми психології обдарованості та творчості: новітні розробки українських вчених* : матер. Міжнар. наук. конф, Київ, 12 травня 2014 р. С. 13–20.
2. Доротюк В. І. Діагностика індивідуальних відмінностей учнів загальноосвітньої школи при комплектуванні профільних класів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2001. 17 с.
3. Завгородня Н. М. Педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Київ, 2006. 22 с.
4. Кульчицька О. І. Пізнаємо здібності. *Крок за кроком* : посіб. / Л. В. Артемова, І. В. Голота, О. І. Кульчицька, І. В. Сухорукова. Київ : Кобза, 2003. С. 48–50.
5. Ляховець О. О. Значення дидактичної гри для всебічного розвитку дитини дошкільного віку. *Вісник Черкаського ун-ту. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. Вип. № 8. С. 106–110.
6. Любченко І. Педагогічні засади розвитку логічного мислення старших дошкільників : зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / гол. ред. : Мартинюк М. Т. Умань : ПП Жовтий О. О., 2010. Ч. І. С. 166–171.
7. Рибалка В. В. Генетичний аспект особистості: від задатків до здібностей. *Психологія* : підр. / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. ; за ред. Ю. Л. Трофімова. 3-тє вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. С. 114 – 116.
8. Роман Н., Русин Н. Педагогічні умови використання дидактичної гри в навчально-виховному процесі з дошкільниками. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2014. № 17 (12). С. 101–107.

УДК 373.2.015.311[373.2.091.33:796]

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ

*Волощук Вікторія, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ
Науковий керівник: Джеджеря К. В., канд.пед. наук, доцент*

Постановка проблеми. Формування розумових здібностей особистості належить до числа пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти. Від результативності його розв'язання

ЗМІСТ**Частина 1.****ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ**

Андрюшина Світлана Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'я як необхідна умова гендерного виховання дітей дошкільного віку	3
Волощук Вікторія Дидактична гра як засіб формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку	5
Волощук Вікторія Педагогічні умови формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичної гри	7
Гарбарчук Діана Підготовка дитини до навчання у школі як предмет наукового дослідження	10
Гвалдене Лариса Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі.....	13
Горшковська Лілія Психологічні аспекти діяльності рекрутера ІТ сфери.....	15
Гузик Оксана, Широких Анастасія Організації корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку	18
Дацюк Юлія Я-концепція підлітків патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільної освіти.....	21
Давидчук Олена Психологічні особливості врегулювання професійних конфліктів у діяльності психолога закладу дошкільної освіти.....	23
Дацюк Юлія Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільного віку	26
Дем'янюк Вікторія Організаційно-методичні засади психодіагностики особливостей формування емпатії у дітей молодшого шкільного віку	28
Дружиніна Інна Анатоліївна, Парчук Т. Сімейні цінності : сучасний погляд.....	31
Зіборов Людмила Корекція тривожності методами когнітивно-поведінкової терапії у родинах військовослужбовців	33
Ковалик Олександра Шляхи інтенсифікації англійськомовного освітнього простору в українській школі як вияв євроінтеграційних процесів.....	35
Копилова Олена Психологічний супровід відхилень нервово-психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку	38
Климчук Ілона Діагностичний аспект вивчення особливостей емоційної студентів у період кризи	39

Краля Катерина Вимірювання самоефективності дорослих українців	42
Лицюк Анастасія Особливості формування самооцінки в підлітковому віці	45
Малець Катерина, Широких Анастасія Застосування ігрових методів корекції мовлення дітей із фонетико-фенематичним недорозвинення мови.....	48
Машук Ольга, Широких Анастасія Економічні, екологічні та педагогічні аспекти національної самосвідомості та її формування	52
Мовчко Олег Неконструктивні аспекти копінг-стратегій у студентів в сучасних реаліях.....	54
Наумович Світлана Особливості само сприйняття жінок молодго віку у контексті використання соціальних мереж	57
Павловська Катерина Особливості комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку	59
Подляшук Олеся Діагностичні засади вивчення психологічних особливостей емоційного вигорання педагогів	62
Попко Олександр Чинники емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ.....	64
Савчук Валерія Поняття «Психологічне здоров'я особистості»у сучасному науковому осмисленні	66
Сербін О.В., Парашак С. Осмислення молоддю сучасності з позиції вічних цінностей у творі власного авторства «З партитури майдану».....	68
Степанський Ян, Безлюдна Валентина Молодіжні наративи у сфері інтимних стосунків	71
Тадєєв Гордій Психологічні особливості комунікативної культури фахівців торговельної сфери.....	73
Федяк Ольга Опанасюк Ірина Вплив стилю сімейного виховання на розвиток самооцінки підлітка	76
Шоцька Марина Арттерапія як метод гармонізації емоційного стану особистості	77

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)

Бондарчук Анна Фея та ворогуючі королівства	81
Демчинська Василина Казка про інструменти душі	82
Дець Юлія Як лисичка Лідочка перемогла свій страх	83

Лавор Софія Казка про Сонячний Промінчик. Відкрий своє сяйво	84
Манзирєва Яна Історія двох сестер. Казка про Асертивність і Конформізм.....	85
Мельник Анастасія Віра в перемогу	86
Несенчук Аліни Безпека у серцях.....	87
Сірман Вікторія Казка про маленького хлопчика у великому світі	88
Тітарчук Вікторія Захоплюючий шлях до Дружби: Психокорекційна казка про подолання самотності	89